

سوال:

آیا امیرالمؤمنین علیه السلام برخی از احکام شرعی مثل حکم مذی را نمی‌دانست و از پیامبر می‌پرسید؟

پاسخ:

عده‌ای با استناد به بعضی روایات که در برخی منابع شیعه و سنی آمده است، سعی بر این دارند که جایگاه علمی امیرالمؤمنین علیه السلام را زیر سؤال ببرند و به نوعی با این کار دیگر خلفای اهل سنت را که از نظر علمی دارای هیچ جایگاهی نبودند تطهیر کنند و می‌گویند امیرالمؤمنین علیه السلام برخی احکام مانند حکم مذی را نمی‌دانست و از پیامبر سؤال می‌کرد؛ در پاسخ به این افراد باید گفت:

اولاً: این روایت در منابع اهل سنت مثل صحیح بخاری آمده است:

عن مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ قَالَ عَلِيٌّ كُنْتُ رَجُلًا مَذَّاءً فَاسْتَحْيَيْتُ أَنْ أَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرْتُ الْمُقَدَّادَ بْنَ الْأَسْوَدِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ فِيهِ الْوُضُوءُ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ

محمد بن حنفیه گفت: پدرم علی گفت: من مردی مذاء بودم (بسیار مذی می‌شدم) حیا کردم که این در این رابطه از پیامبر سؤال کنم، به مقداد بن اسود دستور دادم که این مسئله را از پیامبر سؤال کند، پیامبر فرمود: باید بعد از آن وضو بگیری.

صحیح البخاری ج 1، ص 77 و ص 105، البخاری الجعفی، ابوعبدالله محمد بن اسماعیل (متوفای 256هـ)، تحقیق د. مصطفی دیب البغا، ناشر: دار ابن کثیر، الیمامة - بیروت، الطبعة: الثالثة، 1407 - 1987.

همین روایت در منابع شیعه هم نقل شده است و از آنجایی که این روایت مطابق با روایات اهل سنت است، برای ما قابل قبول نیست؛ چرا که ائمه علیهم السلام فرموده‌اند: روایتی را که موافق عامه باشد را رها کنید.

ثانیاً: از این روایت ثابت نمی‌شود که حکم مسئله تشریح شده بود و امیر مؤمنان علیه السلام حکم این مسأله را نمی‌دانسته است و در روایت نیز چنین مطلبی نیامده است؛ بلکه از این روایت مشخص می‌شود که تا آن زمان این حکم تشریح نشده بود و دلیل آن هم این است که مقداد هم نسبت به این حکم آگاهی نداشته است؛ لذا امیر مؤمنان علیه السلام به مقداد دستور می‌دهد که از رسول خدا صلی الله

علیه و آله سؤال کند تا این که ایشان به عنوان مشرع و حاکم شرع، حکم را تشریح کند و دیگران هم آن را یاد بگیرند؛ چون تشریح احکام به دست رسول خدا صلی الله علیه و آله بوده است.

ثالثاً: این روایت هیچ منافاتی با علم گسترده امیرالمؤمنین علیه السلام ندارد؛ زیرا یکی از منابع علم اهل بیت علیهم السلام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است و در روایات بسیاری آمده است که امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرماید:

عن أبي جعفر عليه السلام قال قال علي عليه السلام علمني رسول الله صلى الله عليه وآله ألف باب

يفتح ألف باب

رسول خدا صلی الله علیه و آله هزار باب از علم به من تعلیم دادند که از آن هزار باب دیگر باز شد.

الخصال جلد ۲ صفحه ۱۷۹، الصدوق، ابوجعفر محمد بن علي بن الحسين (متوفای 381هـ)، تحقیق:

علي أكبر الغفاري، ناشر: جماعة المدرسين في الحوزة العلمية - قم، 1403هـ - 1362ش

در منابع اهل سنت هم آمده است:

عن بريدة الأسلمي قال سمعت رسول الله يقول لعلي إن الله أمرني أن أعلمك

بریده اسلمی می‌گوید: از پیامبر شنیدم که به امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرمود: خداوند به من

دستور داده است تا به تو آموزش دهم.

جامع البيان عن تأويل آي القرآن (تفسير الطبري)، ج 29، ص 56، الطبري، أبو جعفر محمد بن

جرير بن يزيد بن كثير بن غالب (متوفای 310)، ناشر: دار الفكر، بيروت - 1405هـ

رابعاً: به فرض که این روایت با علم اهل بیت علیهم السلام منافات داشته باشد در این صورت این

روایت با روایات بسیاری که در کتب شیعه و سنی در رابطه با علم امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده است

در تعارض است و از آنجا که آن روایات متواتر و قطعی است لذا این روایت از اعتبار خارج می‌شود و کنار

گذاشته می‌شود.

خامساً: برخی از وهابیان و اهل سنت این اشکال را به امیرالمؤمنین علیه السلام می‌گیرند؛ در حالی

که موارد بسیار بیشتری در این زمینه نسبت به خلفای اهل سنت وجود دارد که برای نمونه به چند مورد آن

می‌پردازیم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله حکم تیمم را یک بار برای عمر توضیح داده بود ولی عمر نسبت به آن توجه نکرد و در زمان حکومتش وقتی شخص دیگر از او حکم تیمم را سؤال کرد گفت: آب نداشتی نماز نخوان؛ اما عمار آبروی رفته‌اش را به جوب بازگرداند:

عن عبد الرحمن بن أبزي قال كنا عندَ عُمَرَ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ رَبِّمَا نَمَكْتُ الشَّهْرَ وَالشَّهْرَيْنِ وَلَا نَجِدُ الْمَاءَ فَقَالَ عُمَرُ أَمَا أَنَا إِذَا لَمْ أَجِدِ الْمَاءَ لَمْ أَكُنْ لِأَصْلِي حَتَّى أَجِدَ الْمَاءَ فَقَالَ عَمَارُ بْنُ يَاسِرٍ أَتَذْكُرُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ حَيْثُ كُنْتَ بِمَكَانٍ كَذَا وَكَذَا وَنَحْنُ نَزَعَى الْإِيْلَ فَتَعْلَمُ أَنَا أَجُنَّبْنَا قَالَ نَعَمْ أَمَا أَنَا فَتَمَرَعْتُ فِي التُّرَابِ فَأَتَيْتَنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَحِكَ فَقَالَ إِنْ كَانَ الصَّعِيدُ لَكَافِيكَ وَضَرَبَ بِكَفِّهِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ نَفَخَ فِيهِمَا ثُمَّ مَسَحَ وَجْهَهُ وَبَعْضَ ذِرَاعَيْهِ فَقَالَ اتَّقِ اللَّهَ يَا عَمَارُ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنْ شِئْتَ لَمْ أَذْكَرُهُ قَالَ لَا وَلَكِنْ نُؤَلِّيكَ مِنْ ذَلِكَ مَا تَوَلَّيْتَ

عبد الرحمن بن أبزی می‌گوید: نزد عمر بودیم که مردی آمد و گفت: گاهی اوقات یک ما یا دو ماه آب پیدا نمی‌کنیم در این صورت چه کاری باید انجام دهیم؟ عمر گفت: من وقتی آب پیدا نکنم نماز نمی‌خوانم تا این که آب پیدا کنم، عمار بن یاسر گفت: عمر آیا به خاطر داری که در فلان مکان بودیم و شتر می‌چرانیدیم و در آنجا جنب شدیم، عمر گفت: آری به خاطر دارم، عمار گفت: من در خاک غلتیدم؛ سپس به خدمت پیامبر رسیدیم و حضرت خندید و تیمم را به ما آموزش داد، عمر گفت: ای عمار تقوا پیشه کن، عمار گفت: اگر می‌خواهید دیگر این مسئله را به یاد شما نمی‌آورم.

سنن النسائي (المجتبى)، ج 1، ص 168، أحمد بن شعيب أبو عبد الرحمن النسائي الوفاة: 303 ، دار النشر: مكتب المطبوعات الإسلامية - حلب - 1406 - 1986 ، الطبعة: الثانية ، تحقيق: عبدالفتاح أبو غدة

در این روایت به صراحت آمده است که عمر حکمی را که پیامبر برای او توضیح داده است نمی‌داند و بعد هم که عمار می‌گوید از او می‌خواهد که دیگر این مسئله را نگوید و انگار دوست ندارد که یاد بگیرد. خلیفه دوم قصد داشته است که زنی دیوانه را به خاطر این که باردار شده بوده، سنگسار کند؛ ولی علی بن ابی طالب (علیه السلام) جلوی او را می‌گیرد و به او گوشزد می‌کند که زن دیوانه را نمی‌شود سنگسار کرد:

و قال عليُّ لِعُمَرَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْقَلَمَ رُفِعَ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيَقَ وَ عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يُذْرِكَ وَ عَنِ

النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ

علي به عمر گفت: آیا نمی دانستی که شخص دیوانه تا زمانی که به هوش آید و کودک تا زمانی که بالغ شود و خواب تا زمانی که بیدار شود تکلیف ندارند.

صحیح البخاری ج 6، ص 2499، البخاری الجعفی، ابوعبدالله محمد بن اسماعیل (متوفای 256هـ).

تحقیق د. مصطفی دیب البغا، ناشر: دار ابن کثیر، الیمامة - بیروت، الطبعة: الثالثة، 1407 - 1987.

همین روایت به صورت مفصل در سنن ابی داود به این شکل آمده است:

عن بن عَبَّاسٍ قَالَ أُتِيَ عُمَرُ بِمَجْنُونَةٍ قَدْ زَنَتْ فَاسْتَشَارَ فِيهَا أَنَسًا فَأَمَرَ بِهَا عُمَرُ أَنْ تُرْجَمَ فَمَرَّ بِهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَقَالَ مَا شَأْنُ هَذِهِ قَالُوا مَجْنُونَةٌ بِنِي فَلَانَ زَنَتْ فَأَمَرَ بِهَا عُمَرُ أَنْ تُرْجَمَ قَالَ فَقَالَ ارْجِعُوا بِهَا ثُمَّ أَتَاهُ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْقَلَمَ قَدْ رُفِعَ عَنِ ثَلَاثَةٍ عَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَبْتَرَأَ وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَ عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَعْقَلَ قَالَ بَلَى قَالَ فَمَا بَالُ هَذِهِ تُرْجَمُ قَالَ لَا شَيْءَ قَالَ فَأَرْسَلَهَا قَالَ فَأَرْسَلَهَا قَالَ فَجَعَلَ يُكَبِّرُ

از ابن عباس روایت شده است که زنی دیوانه را که زنا کرده بود، به نزد عمر آوردند؛ وی در مورد آن زن با دیگران مشورت کرد؛ و سپس دستور داد تا آن زن را سنگسار کنند. علی بن ابی طالب از آنجا می گذشت؛ پس فرمود: این زن را چه شده است؟ پاسخ دادند: این زن، دیوانه ای است از بنی فلان که زنا کرده است و عمر نیز دستور سنگسار وی را داده است فرمود: او را بازگردانید و سپس به نزد عمر آمده و گفت: آیا نمی دانستی که شخص دیوانه تا زمانی که به هوش آید و کودک تا زمانی که بالغ شود و خواب رفته تا زمانی که بیدار شود تکلیف ندارند؟ پاسخ داد: بلی می دانستم! فرمود: پس برای چه این زن باید سنگسار شود؟ عمر گفت: برای هیچ! فرمود: او را بازگردان؛ عمر نیز دستور بازگرداند او را داد و سپس شروع به تکبیر گفتن کرد!

سنن ابی داود ج 4، ص 140، السجستانی الأزدي، ابوداود سلیمان بن الأشعث (متوفای 275هـ).

تحقیق: محمد محیی الدین عبد الحمید، ناشر: دار الفکر.

المصنف ج7، ص80، الصنعاني، ابوبكر عبد الرزاق بن همام (متوفى211هـ)، تحقيق حبيب الرحمن الأعظمي، ناشر: المكتب الإسلامي - بيروت، الطبعة: الثانية، 1403هـ.

فضائل الصحابة ج2، ص707، الشيباني، ابوعبد الله أحمد بن حنبل (متوفى241هـ)، تحقيق د. وصي الله محمد عباس، ناشر: مؤسسة الرسالة - بيروت، الطبعة: الأولى، 1403هـ - 1983م.

مسند أحمد بن حنبل ج1، ص140، الشيباني، ابوعبد الله أحمد بن حنبل (متوفى241هـ)، ناشر: مؤسسة قرطبة - مصر.

برای اطلاع بیشتر نسبت به جهل‌های خلیفه دوم نسبت به احکام اسلامی به لینک زیر مراجعه

کنید:

<https://www.valiasr->

[437086179_Toc#8268aj.com/persian/shownews.php?idnews=](https://www.valiasr-437086179_Toc#8268aj.com/persian/shownews.php?idnews=)

موفق و مؤید باشید

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف)